

Psykiatripula kuormittaa mielenterveysomaisia

Julkisen sairaanhoidon psykiatripula uhkaa myös mielenterveyskuntoutujien omaisten hyvinvointia. Eryteisesti psykiatrian avohoito on kriisiytymässä rakenteellisten ongelmien ja niukan resursoinnin vuoksi. Koska sairastuneet eivät saa riittävää hoitoa, omaisten vastuu kuntoutujien arjen sujumisesta kasvaa kestäättömän raskaaksi.

Esimerkiksi Vaasan seutu kärsii pahasta psykiatripulasta. Vaasan sairaanhoitopiirissä on 22 psykiatrian virkaa, josta vain kolme on täytetty. Avopalveluissa ei ole enää yhtään psykiatria.

- Omaiset ovat hätääntyneitä, koska pelkäävät avopalveluiden loppuvan kokonaan. On suunniteltu esimerkiksi, että potilaat voisivat asioida Seinäjoella, Kokkolassa ja Kristiinassa. Moni on kuitenkin niin huonossa kunnossa, ettei voi matkustaa yksin ja omainen tarvitaan saattajaksi. Näin kertoo **Anita Ruutiainen**, joka on Omaiset mielenterveystyön tukena Vaasanseutu ry:n puheenjohtaja.

Ruutiainen jatkaa, että tilanne uuvuttaa omaisia, jotka jo ennestäänkin ovat kantaneet paljon vastuuta läheisistään.

- Vaikka omaisten ei pitäisi olla vastuussa sairastuneen hoidosta, ei kukaan omainen käytännössä jätä läheistään heitteille. Minun käy sääliksi niitä kuntoutujia, joilla ei ole omaisia lainkaan. Ruutiainen kertoo, että vastuuta potilaiden lääkehoidosta pyritään siirtämään enemmän terveyskeskuksiin. Omaisten kokemus on, että terveyskeskuksissa ei hallita riittävän hyvin psyykenlääkityksiä. Useilla kuntoutujilla on käytössään monta eri lääkettä ja hoitavan lääkärin pitäisi hallita niiden yhteisvaikutukset.

Vaasa on yrittänyt saada psykiatreja ostopalveluna. Nyt kaupunki on myös perustanut työryhmän pohtimaan ratkaisua psykiatripulaan. Ruutiainen olisi nykytilanteessa valmis tinkimään esimerkiksi siitä, että jokaiselta lääkäriltä vaaditaan kaksikielisyttä. Hän pohtii, että potilaita voisi ohjata heidän äidinkieltensä mukaan tietyille lääkäreille.

- Vaasan seudulla yksityisetkin psykiatrit ovat kysyttyjä. Tosin työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla kuntoutujilla ei ole varaa heillä käydä. Sairaanhoitopiirin pitäisi maksaa tarvittaessa käynnit yksityiselle lääkärille, jos julkiselle puolelle ei pääse, Ruutiainen sanoo.

Kuuleeko omaisia kukaan?

Julkisen sairaanhoidon psykiatripula on maanlaajuinen. Huomattava osa on psykiatreista on sijoittunut HUS-sairaanhoitopiiriin, Pirkanmaalle, Varsinais-Suomeen, Kuopioon tai Ouluun. Näillä alueilla tilanne on muuta maata parempi, mutta yliopistokaupungeissakaan ole riittävästi psykiatreja julkisen sektorin viroissa.

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliiton puheenjohtaja **Minna Sirnö** näkee psykiatripulan taustalla jo pitkään jatkuneen mielenterveyspalveluiden aliresursoinnin.

- Töitä on tehty liian kauan liian pienellä henkilökunnalla.

Kunnan ja julkisen sektorin työt ovat huonossa huudossa, koska niissä on tingitty työntekijöiden voimavaroista.

Minna Sirnö muistuttaa, että jokaisen perusoikeuksiin kuuluu saada hoitoa sairauteensa. Hän pitää arveluttavana sitä, että puhutaan hoitopaikkojen, kuten mielenterveystoimiston sulkemisesta.

- On kestämätön tilanne, jos avopalveluita ei saa eikä laitoshoitoon pääse.

Kansallisena suuntauksena on yhä vähentää laitospaikkoja ja lisätä avohoidon palveluita. Käytännössä avopalveluihin ei ole saatu riittäviä resursseja ja kuntoutujat ovat jääneet yhä enemmän omaisten huolenpidon varaan.

- Olen hyvin huolissani siitä, kuuleeko kukaan omaisia tässä tilanteessa, Sirnö sanoo.

Julkisen sektorin työtahti kiristynyt

Suomen Psykiatriyhdistyksen puheenjohtaja **Jyrki Korkeila** vahvistaa, että psykiatrit ovat kokeneet työtahdin kiristyneen huomattavasti julkisen sektorin töissä.

Asiaa on selvitetty jäsenkyselyllä ja Korkeila on myös itse tehnyt tutkimuksen psykiatrien työssä jaksamisesta Suomessa. Tuloksissa näkyi etenkin avohoitotyön kuormittavuus.

- Työ on luonteeltaan sellaista, että uupumisriski on korkea. Työstressin hoitamisen tulee olla mielestäni kiinteä osa koko psykiatrian työkenttää.

Korkeila kertoo, että psykiatrian rakennemuutos näkyy potilaiden vaihtuvuuden ja siihen liittyvän paperityön lisääntymisenä.

- Kun työn sisältö on muutoinkin emotionaalisesti haastavaa, asettaa tämä paineita työolosuhteille, jotta lääkärit saadaan pysymään työpaikoissaan.

Korkeila sanoo, että psykiatrikunta on myös aiempaa naisvaltaisempaa ja tästä seuraa perheen ja työn yhteensovittamisen vaatimuksia. Lasten ollessa pieniä työaika halutaan rajata tai tehdä osa-aikatyötä. Osa siirtyy yksityislääkäriksi, jotta voi lyhentää työaikaansa.

Korkeila kertoo Vaasan tilanteen liittyvän keskeisesti siihen, että alueella toimiva Vanhan Vaasan sairaala on kyennyt kilpailemaan psykiatreista sekä työolosuhteilla että ansiotasolla sairaanhoitopiirin kanssa. Vanhan Vaasan sairaala toimii valtion alaisuudessa. Sairaalalla ei ole vastaavaa psykiatriapulaa kuin Vaasan sairaanhoitopiirillä.

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitto on jo pitkään kannanotoissaan tuonut esiin sen, että julkiset mielenterveyspalvelut ovat aliresursoituja. Vaikka samansuuntaista viestiä on tullut useilta muiltakin järjestöiltä, asioita ei ole korjattu, vaan niiden on annettu mennä entistä huonompaan suuntaan. Suomessa tulee nyt aloittaa työ julkisten mielenterveyspalveluiden kuntoon saamiseksi.

Lisätietoja antavat:

Minna Sirnö

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliiton puheenjohtaja
GSM 045-6717 435 tai 0400-010430 (jälkimmäinen numero käytössä
viikosta 17 alkaen)

sirnominna@gmail.com

Kristiina Aminoff

Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliiton toiminnanjohtaja
GSM 050-530 8120

kristiina.aminoff@omaisten.org

Anita Ruutiainen

Puheenjohtaja, Omaiset mielenterveystyön tukena Vaasanseutu ry
GSM 040-825 3821

anita.ruutiainen@netikka.fi